

Віталій БЕНЧУК

аспірант,
Національний університет «Острозька академія»
(Острозь, Україна), vitalii.benchuk@oa.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3516-5871>

Володимир ТРОФИМОВИЧ

доктор історичних наук, професор,
Національний університет «Острозька академія»
(Острозь, Україна), trofymovych@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0083-0437>

Урегулювання збройного конфлікту на сході України крізь призму масової свідомості донеччан на підконтрольній території (2014–2021 рр.)

DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2022.04.109>

УДК: 355.014.94(477+470)

Анотація. **Мета дослідження** – на основі джерельної бази охарактеризувати бачення жителів підконтрольної частини Донеччини, до моменту повномасштабного російського вторгнення, шляхів урегулювання збройного конфлікту. **Методологія** спирається на принципи історизму, науковості, авторської об'єктивності, системності, всебічності, критичного аналізу джерел, а також на використання загальнонаукових (аналіз, порівняння, синтез, узагальнення) та міждисциплінарних (соціологія) методів. **Наукова новизна** одержаних результатів визначається тим, що вперше у вітчизняній і закордонній історіографії розглянуто, яким чином донеччани, котрі проживали на підконтрольній території, прагнули вирішити питання досягнення миру на Донбасі. **Висновки.** Збройна агресія РФ проти України у 2014 р. призвела до тимчасової окупації окремих районів Донецької та Луганської обл. Опинившись у стані війни, місцеві жителі прагнули досягнення швидкого миру. Ця проблема була однією з найважливіших у суспільно-політичному дискурсі. Донеччани відкидали воєнні засоби, віддаючи перевагу дипломатичним заходам. Проте якщо у 2015 р. більшість респондентів прагнули миру за будь-яку ціну, то в наступні роки ця частка значно зменшилася, натомість зросла кількість прихильників досягнення врегулювання на певних умовах.

Ключові слова: збройний конфлікт, мінські домовленості, мир, респонденти, Україна, РФ.

24 лютого 2022 р. відбулося повномасштабне вторгнення російських військ в Україну. Збройний конфлікт із режиму різного ступеня інтенсивності перейшов у відкриту війну. До цього на сході нашої країни 8 років відбувалося воєнне протистояння, яке українська влада намагалася врегулювати дипломатичним шляхом і повернути тимчасово окуповані території. Ефективність цього шляху викликала сумніви, оскільки звільнення й реінтеграція були комплексним процесом, що складався з багатьох компонентів. Переговори давали можливість офіційному Києву працювати над іншими – здійсненням реформ, соціально-економічними перетвореннями, нарощенням військової потужності, розвитком «м'якої сили» у прифронтовій зоні тощо. Своєю чергою, агресор лише затягував процес для пошуку подальших можливостей знищення української державності, існування якої нібито «загрожує» національній

безпеці РФ. Україна зобов'язана перемогти, в тому числі з повним звільненням та реінтеграцією тих територій, які перебувають під контролем Кремля з 2014 р. Проте тривала окупація ОРДЛО породила феномен «двох Донбасів», а роль колабораціоністських структур у війні лише поглибила проблему повоєнного облаштування. Тож з'ясування моделей урегулювання збройного конфлікту, характерних для масової свідомості мешканців підконтрольної території Донецької обл., є актуальним завданням як із наукового, так і практичного поглядів.

Загалом ця проблема залишається маловивченою. Частково її розглянув О.Мацука, проаналізувавши результати дослідження, проведеного з 14 квітня по 2 травня 2018 р. М.Золкіна, І.Кононов, Т.Кузьо, І.Рущенко, а також авторський колектив монографії «Світова гібридна війна: український фронт» за редакцією В.Горбуліна охарактеризували суспільно-політичні настрої місцевих жителів на підконтрольних територіях, проте питання, як саме донеччани прагнуть урегулювати збройний конфлікт, так і не стало об'єктом їхньої уваги.

До повномасштабної війни українське військово-політичне керівництво розглядало різні сценарії деокупації та реінтеграції тимчасово втрачених територій. Особлива увага спрямовувалася на вивчення хорватського досвіду. Відомо, що після розпаду Югославії на території Хорватії було проголошено сербську автономію. Вирішення цієї проблеми відбувалося у два етапи. Під час першого у ході воєнних операцій «Блискавка» та «Буря» відновлено контроль над Західною Славонією і Кнінською Країною, а в перебігу мирного інтеграційного – над Східною Славонією, котра межує з Сербією¹.

У науковому й експертному середовищах при аналізі певної проблеми загальноприйнятним вважається знаходити історичні аналогії, порівнювати їх і пропонувати шляхи вирішення, спираючись на попередній досвід. Утім, як стверджує відомий американський дипломат, при цьому «рідко використовують чи навіть читають аналітичні дані, отримані методами соціології»².

Повномасштабне російське вторгнення 24 лютого 2022 р. ускладнило й так непросту ситуацію на сході України. Одному з авторів цієї статті, який проживав під Маріуполем, довелося на власному досвіді пізнати окупаційний режим. Причому колабораціоністи з так званої «ДНР» відзначаються особливою жорстокістю та зневажливим ставленням до жителів новозахоплених територій, оскільки останні в їхніх уявленнях постають «зрадниками». Це поглиблює розкол між уже наявними на ментальному рівні «двома Донбасами». Проте після звільнення вони потребуватимуть реінтеграції, що, своєю чергою, вимагатиме врахування настроїв населення, котре перебувало на підконтрольній і на непідконтрольній територіях.

Урегулювання збройного конфлікту займало в масовій свідомості донеччан надзвичайно важливе місце. Абсолютна більшість вважали прийнятним для досягнення миру саме дипломатичні, а не воєнні методи та засоби³. З питання формату переговорів не було однозначного бачення. Опитування, проведене 2015 р., показало, що 27% респондентів вважали необхідним розширити його, залучивши США й окремі

¹ Левченко О. Чому Хорватії вдалося: як країна повернула території після років окупації та гібридної війни [Електронний ресурс]: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/08/4/7069423/>; *Його ж*. Сепаратисти в поліції та вибори з окупантами: чи можливо повернути Донбас за хорватським сценарієм [Електронний ресурс]: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/08/23/7069874/>

² МакФол М. Від Холодної війни до Гарячого миру: американський посол у путінській Росії. – К., 2020. – С.207.

³ Соціально-політична ситуація в Україні. Липень 2015 р. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=540&page=4&cy=2015>; Соціально-політична ситуація в Україні. Вересень 2015 р. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=548&page=3&cy=2015>

держави Європи, 27% виступали за прямі переговори з РФ без міжнародних учасників, 17,4% – за прямі перемовини з представниками «республік» і лише 13,9% підтримували збереження нормандського формату. Тобто жителі Донеччини відразу скептично поставилися до мінського процесу й були впевнені, що він не принесе бажаного миру⁴. На запитання: «Ви вірите чи не вірите, що виконання мінських домовленостей дозволить установити мир на Донбасі?» лише 7,3% відповіли безумовно ствердно, 19,5% радше вірили, 53,7% вважали навпаки, адже, на їхню думку, ті домовленості повністю або частково не виконувалися⁵. Водночас власне з самим їх змістом були знайомі лише 9%, не читали текст 39%, а 51% щось чули про це у ЗМІ. Таким чином, донеччани в масовій свідомості формували свої думки через суб'єктивну соціальну реальність на основі власного сприйняття зовнішнього світу. Значний вплив на ці процеси мали тези, поширювані різноманітними комунікативними каналами⁶.

У 2015 р., коли активні бойові дії почали затихати, місцеве населення прагнуло найскорішого настання миру. Це відображалось у його настроях і в бажаних методах. Так, 59,5% учасників проведеного опитування погоджувалися на будь-які компроміси (з ким завгодно і про що завгодно), а 34,9% були готові далеко не на все. Дві третини вважали, що припинення війни можна добитися або шляхом надання особливого статусу «республікам», або запровадженням в Україні федеративного устрою. Також більшість опитаних важливою умовою для настання миру називали успішну відбудову нормального життя на підконтрольній українським органам влади території. 28,8% були не проти повернення тимчасово окупованих теренів до складу України на умовах, що й раніше, а майже половина допускали можливість надати їм або автономію, або більше самостійності від офіційного Києва шляхом проведення децентралізації⁷.

Схожі дані за 2015 р. щодо політичного майбутнього самопроголошених «республік» було отримано під час іншого опитування. Так, 31% респондентів відповіли, що останні мають стати частиною України на довоєнних умовах, 28% підтримували розширення повноважень унаслідок реформи децентралізації, а 13% виступали за надання «спеціального» статусу⁸.

Таким чином, у 2015 р. більшість учасників соціологічних опитувань погоджувалися на будь-які умови агресора в урегулюванні конфлікту. Такі настрої обумовлювалися активними бойовими діями, що призвели до масштабних руйнувань житлового фонду, об'єктів критичної інфраструктури, спричинили жертви серед цивільного населення, тож люди бажали найперше вижити. Водночас, слід відзначити, що попри такі уявлення, третина опитаних уважали, що тимчасово окуповані території мають бути повернені без будь-яких змін в їх попередньому статусі.

У подальшому настрої мешканців еволюціонували. Певні трансформації було зафіксовано вже наступного 2016 р., зокрема збільшилася кількість прихильників повернення тимчасово окупованих територій до складу України на умовах, що й раніше. Частка таких респондентів складала 42,3%. Третина була не проти надання

⁴ Соціально-політична ситуація в Україні. Вересень 2015 р. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=548&page=3&y=2015>

⁵ Там само.

⁶ Суспільно-політичні настрої населення. Липень 2018 р. Соціологічна група «Рейтинг», 2018. – С.37–39 [Електронний ресурс]: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ukraine_072018_press.pdf

⁷ Ставлення населення до подій на Донбасі: ціна миру і шляхи подолання конфлікту. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/stavlennya-naselennya-do-podiy-na-donbas-tsina-miru-i-shlyakhi-podolannya-konfliktu>

⁸ Динаміка суспільно-політичних поглядів в Україні. 19–30 листопада 2015 р. Соціологічна група «Рейтинг». – С.23 [Електронний ресурс]: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/2015_11_national_oversample_ua_combined_natl_and_donbas_v3.pdf

більших, ніж у довоєнний період, повноважень. Стабільною залишалася думка відносно встановлення миру шляхом відбудови нормального життя на контрольованій території. До того ж третина опитаних уважали, що для настання миру також варто змусити Кремль припинити втручання⁹.

Поступово змінювалися погляди у ставленні до компромісів. Так, 2017 р. у Донецькій обл. скоротилася частка тих, хто був готовий на будь-що задля досягнення миру – 43,9% опитаних. Натомість тих, хто прагнув компромісів на певних умовах, фіксувалося 39,3%. Тобто, порівняно з 2015 р., зменшилася частка перших, а других – залишалася стабільною¹⁰. Серед прийнятних умов для досягнення миру називалися ухвалення закону про нейтральність і позаблоковість України, внесення змін до Конституції щодо російської мови як другої державної та закріплення особливо-го статусу для ОРДЛО. А серед недопустимих були проведення локальних виборів на умовах бойовиків, формування поліції, судів і прокуратури винятково з місцевих представників, повна амністія для всіх без винятку¹¹.

Нав'язувані Україні умови мирного врегулювання були неприйнятними, адже несли загрозу національній безпеці. За визначенням Г.Перепелиці, встановився «гібридний мир», що «заморозило» дипломатичні переговори, а конфлікт перейшов у режим різного ступеня інтенсивності¹². Такий розвиток подій призвів до переко-нання серед місцевого населення, нібито саме тогочасна українська влада не бажала миру. Подібну думку підсилювали гучні корупційні скандали на місцевому рівні, непродумана політика в регіоні, панування серед донеччан російських інформаційних ресурсів, спад дипломатичної активності тощо.

Одне із соціологічних досліджень продемонструвало, що станом на листопад 2018 р. 56,6% респондентів на Донбасі винуватцями збройного конфлікту вважали українську владу й лише 22,5% – Росію. Попри те, що половина учасників опитуван-ня погоджувалася з тим, що остання є стороною конфлікту. Крім того, 33,6% підтри-мували думку, що вона постачає зброю «республікам», 27,1% – керує їхніми політич-ними та воєнними діями, а 23,3% не заперечували участь підрозділів російської армії на боці «ДНР»¹³.

Того ж 2018 р. було проведено дослідження з метою з'ясування, яким шляхом можна завершити збройне протистояння. Воно показало, що донеччани абсолютно неприйнятним (причому з будь-якого боку) вважали воєнне вирішення. Так само критично оцінювалися шанси через посилення санкцій змусити Кремль піти на по-ступки – в ефективність такого кроку вірили лише 33% опитаних. 61% респондентів абсолютно не сприймали надання окупованим територіям особливого статусу, на-томість 33% – навпаки. За однаковий із рештою областей України статус виступали 77%, проти були 11%¹⁴.

Порівняння з іншими опитуваннями демонструють майже однакову тенденцію й у подальшому. Так, 2019 р. з'явилися нові дані, згідно з якими 50% респондентів

⁹ Донбас: погляд населення на конфлікт. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/donbas-poglyad-naseennya-na-konflikt>

¹⁰ Громадська думка населення Донбасу: липень 2017 р. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/gromadska-dumka-naseennya-donbasu-lipen2017>

¹¹ Мир на Донбасі: чи за будь-яку ціну – громадська думка. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/mir-na-donbasi-chi-za-bud-yaku-tsynu-gromadska-dumka13890>

¹² *Перепелиця Г.* Концепція «гібридного миру» для України // Україна дипломатична. – Вип.17. – К., 2016. – С.767.

¹³ Пошуки шляхів відновлення суверенітету України над окупованим Донбасом: стан громадської думки напередодні президентських виборів. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/poshuki-shlyakh-vidnovlennya-suverenitetu-ukraini-nad-okupovanim-donbasom-stan-gromadskoi-dumki-napereodni-prezidentskikh-viboriv>

¹⁴ *Мацука О.* Шляхи врегулювання конфлікту на Донбасі: громадський зріз // Дзеркало тижня. – 2018. – №29.

стверджували, що невизнані «республіки» мають повернутися до складу України на умовах, в яких перебували до окупації їх Росією, 31% підтримали надання особливого статусу¹⁵. За іншим дослідженням, 35,5% виступали за повернення тимчасово втрачених територій на тих самих умовах, що були раніше, 24,4% – на правах децентралізації, а 17,9% були не проти, аби вони отримали автономію¹⁶. Таким чином, різні опитування демонстрували сталі думки відносно політичного майбутнього ОРДЛО. Також стабільною залишилася позиція щодо досягнення миру за будь-яку ціну й на умовах певних компромісів. Не змінилися погляди стосовно рішень, які могли б установити мир. Серед них у пріоритеті, як і раніше, продовжували перебувати успішна відбудова нормального життя на підконтрольних уряду України теренах, а також примушування Росію припинити втручання в конфлікт¹⁷.

Після президентських виборів в Україні 2019 р. переговорний процес активізувався, адже В.Зеленський ще у статусі кандидата на найвищу посаду обіцяв принести на Донбас мир. Для досягнення цієї мети він визначив собі рік. Тому нове соціологічне дослідження продемонструвало, що за прямі контакти з РФ виступали 77,4% опитаних, проти були лише 14,2%. Зміна тенденцій обумовлювалася тим, що з української влади пішли особи, котрі в масовій свідомості донеччан асоціювалися з нібито винуватцями збройного конфлікту¹⁸.

Опитування, проведене з 4 по 19 листопада 2019 р., зафіксувало, що 21,4% його учасників розцінювали події як «громадянський», 20,8% – як «внутрішній» конфлікт, де одну зі сторін підтримує Кремль, а 24,3% – як російську агресію та 17,2% – як війну між РФ і «Заходом» на території України. Таким чином, у масовій свідомості спостерігався певний когнітивний дисонанс, що свідчив про неусвідомлення реальних процесів, котрі відбувалися на сході України. Стосовно мети, яку переслідує «республіка», третина респондентів уважала, що вона «захищається» від загрози знищення з боку «бандерівців» та від «нав'язування» української ідентичності російськомовному населенню; ще третина – що вона діє задля об'єднання з Росією або заробляння грошей, які платять остання; решта ж опитаних зазначили інші причини, в тому числі перерозподіл власності, реставрація форм життя радянських часів тощо¹⁹. Отже в масових уявленнях можна відстежити тези, поширювані у 2018–2019 рр. «рупорами Кремля» в Україні (телеканалами «NewsOne», «112», «ZIK»), котрі займали панівні позиції серед донецької аудиторії.

Для досягнення на сході України миру 18,4% респондентів готові були погодитися на будь-які компроміси, проте абсолютна більшість, навпаки, прагнула йти на них лише на певних умовах. Прийнятними серед останніх були ухвалення закону про нейтральність і позаблоковість України та внесення змін до Конституції щодо надання російській мові статусу другої державної. Половина учасників опитування підтримала законодавче закріплення особливого статусу ОРДЛО. Водночас у відповіді на запитання: «Які рішення, на вашу думку, слід ухвалити, щоб на Донбасі встановився мир?», надання такого статусу підтримували 26%, а 44,9% уважали, що миру можна досягти,

¹⁵ Динаміка суспільно-політичних поглядів в Україні. 12–23 червня 2019 р. Соціологічна група «Рейтинг». – С.68 [Електронний ресурс]: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/2019_june_survey_of_residents_of_ukraine.pdf

¹⁶ Ситуація на Донбасі очима громадян України // Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання. – К., 2019. – С.115.

¹⁷ Суспільні настрої та оцінка громадянами ситуації на Донбасі: опитування на КПВВ. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Лька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/suspilni-nastroi-ta-otsinka-gromadyanami-situatsii-na-donbasi-opituvannya-na-kpvv>

¹⁸ Україна сьогодні: виклики та перспективи. Соціологічна група «Рейтинг». 2019. – С.24–25 [Електронний ресурс]: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/pr_16_05_2019_smc-uigr-present.pdf

¹⁹ Шляхи досягнення миру на Донбасі: суспільні настрої, очікування, перестороги – загальнонаціональне опитування. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Лька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/shlyakhi-dosyagnennya-miru-na-donbasi-suspilni-nastroi-ochikuvannya-perestorogi-zagalnonatsionalne-opituvannya>

якщо здійснити відбудову нормального життя на контрольованій Україною території. 23,5% виступили за надання російській мові статусу другої державної, 20,3% – за примушення РФ припинити втручання в конфлікт. Тобто для того, щоб війна скінчилася, половина респондентів готові були змиритися з наданням ОРДЛО певного статусу, проте, на їхнє переконання, бойові дії це не зупинить. Серед неприйнятних слід виділити проведення виборів на умовах бойовиків, формування поліції, судів і прокуратури винятково з місцевих представників, повну амністію для всіх без винятку. У цьому питанні відзначалася стабільність упродовж усіх років спостережень²⁰.

9 грудня 2019 р. в Парижі відбулася зустріч «нормандської четвірки» у спробі реанімувати мінські домовленості. Проте донеччани цей крок оцінили скептично, оскільки на запитання: «Як ви вважаєте, переговори президента В.Зеленського з президентом В.Путіним на зустрічі в нормандському форматі (Україна, Росія, Німеччина, Франція) – це швидше успіх, поразка, чи ані успіх, ані поразка?», 37% опитаних відповіли, що успіх, а 49% не сприйняли цю зустріч ні як успіх, ні як поразку²¹.

Дипломатичні кроки нового українського керівництва не вплинули на позицію Кремля, що насправді й не мав на меті пошук компромісів з офіційним Києвом. Це спричинило зміну поглядів населення на Донеччині. У лютому 2020 р. 75,6% респондентів визнавали РФ стороною конфлікту на сході України, 63,5% підтримували тезу, що між Україною й Росією йде війна, 41,1% вважали, що остання цілковито контролює самопроголошені «республіки». Еволюціонували думки з питання: «Як ви вважаєте, чи потрібно йти на компроміси, щоб на Донбасі встановився мир?» – 14% опитаних бажали миру будь-якою ціною, 50,4% були готові не на всі поступки, а 26,8% стверджували, що мир настане лише з позиції сили, коли одна зі сторін переможе. Зменшилася частка тих, хто уявляв досягнення миру через переговори, натомість збільшилася – хто стверджував, що його можна добитися курсом на зміцнення економічного та військового потенціалу, а також дипломатичного тиску на Росію й «республіки». Також зросла кількість прихильників повернення тимчасово окупованих територій на довоєнних умовах (59,1%). Таку еволюцію суспільних настроїв можна пояснити значною підтримкою з боку українського народу ініціатив влади та вірою в її прагнення встановити мир. Проте відсутність позитивних результатів засвідчила, що, очевидно, проблема не в Україні як державі, котра прагне врегулювати конфлікт, а в позиції РФ, що не зацікавлена в настанні миру²².

Станом на грудень 2021 р. знову відбулися певні зміни в масовій свідомості жителів Донеччини. Скоротилася частка тих, хто розцінював збройний конфлікт як війну між РФ та Україною. Зменшилася кількість прихильників того, що досягнути миру можна шляхами посилення дипломатичного тиску та зміцнення економічного й військового потенціалу. На зміну настроїв впливало розчарування громадян владою, на яку вони поклали значні сподівання, зокрема в питаннях боротьби з корупцією, досягнення соціальної справедливості, покращення соціально-економічних стандартів життя. Як наслідок, 33% опитаних на сході України були згодні на мир будь-якою ціною, 48,5% погоджувалися з тим, аби ці території повернулися до складу держави на тих умовах, що й раніше²³.

²⁰ Там само.

²¹ Суспільно-політичні настрої населення. Грудень 2019 р. Соціологічна група «Рейтинг». 2019. – С.28 [Електронний ресурс]: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_2500_122019_press.pdf

²² Суспільні настрої на Донбасі-2020 – регіональне опитування. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Лька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/suspilni-nastroi-na-donbasi-2020-regionalne-opituvannya>

²³ Як змінилася думка українців про російсько-українську війну за два роки президентства Зеленського. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Лька Кучеріва [Електронний ресурс]: <https://dif.org.ua/article/yak-zminilasya-dumka-ukrainsiv-pro-rosiysko-ukrainsku-viynu-za-dva-roki-prezidentstva-zelenskogo>

Отже врегулювання збройного конфлікту було найважливішим питанням, яке хвилювало донеччан від 2014 р. Місцеві жителі категорично виступали проти вирішення його силовим методом, обстоюючи винятково дипломатичні заходи. Шляхи досягнення бажаного мали еволюційний характер: від підтримки більшістю учасників опитувань миру за будь-яку ціну до компромісів, але на певних умовах («червоні лінії», котрі не варто перетинати). Більшість респондентів виступали проти надання ОРДЛО особливого статусу, прагнучи, щоб ці території повернулися на умовах, в яких перебували інші регіони. Також вони не підтримували намагання російсько-окупаційних органів щодо проведення виборів і досить скептично оцінювали мінські перемовини, адже бачили їх неефективність та продовження збройного конфлікту в режимі різного ступеня інтенсивності.

REFERENCES

1. Horbulin, V.P. (Ed.) (2017). *Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front*. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Kuzo, T. (2018). *Viina Putina proty Ukrainy. Revoliutsiia, natsionalizm i kryminalitet*. Kyiv. [in Ukrainian].
3. MakFol, M. (2020). *Vid Kholodnoi viny do Hariachobo myru: amerykanskyi posol u putinskii Rosii*. Kyiv. [in Ukrainian].
4. Matsuka, O. (2018, August 13). Shliakhy vrehuliuvannia konfliktu na Donbasi: hromadskyi zriz. *Dzerkalo tyzhnia*. [in Ukrainian].
5. Perepelytsia, H. (2016). Kontseptsiia "hibrydnoho myru" dlia Ukrainy. *Ukraina dyplomatychna*, 17, 762–773. [in Ukrainian].

Vitalii BENCHUK

Postgraduate,
National University of Ostroh Academy
(Ostroh, Ukraine), vitalii.benchuk@oa.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3516-5871>

Volodymyr TROFYMOVYCH

Doctor of Historical Sciences (Dr. Hab. in History), Professor,
National University of Ostroh Academy
(Ostroh, Ukraine), trofymovych@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0083-0437>

Settlement of the Armed Conflict in the East of Ukraine Through the Prism of Mass Consciousness of Donetsk Residents in the Controlled Territory (2014–2021)

Abstract. The purpose of the study is to characterize the vision of residents of certain districts of Donetsk region, controlled by the Ukrainian authorities, until the full-scale invasion of the Russian Armed Forces into Ukraine, ways to resolve the armed conflict. **The research methodology** is based on the principles of historicism, scientific, authorial objectivity, systematicity, comprehensiveness, critical analysis of sources, as well as the use of general scientific (analysis, comparison, synthesis, generalization) and interdisciplinary (sociology) methods. **The scientific novelty** of the obtained results is determined by the fact that for the first time in domestic and foreign historiography it is considered how Donetsk residents living in the controlled territory sought to solve the problem of achieving peace in Donbas. **Conclusions.** Russia's armed aggression against Ukraine in 2014 led to the temporary occupation of certain districts of Donetsk and Luhansk regions. In this situation, the locals began to strive for peace. This problem was one of the most important in the socio-political discourse. Thus, Donetsk residents completely rejected military means, relying on diplomatic measures. However, if in 2015 the majority of respondents sought peace at any cost, today this share has fallen significantly and increased the number of supporters of its achievement under certain conditions.

Keywords: armed conflict, Minsk agreements, peace, respondents, Ukraine, Russia.